

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

A7-0434/2013

4.12.2013

RAPORT

Toidukriis, toiduahelas esinev pettus ja selle kontrollimine
(2013/2091(INI))

Keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjon

Raportöör: Esther de Lange

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI	14
SISETURU- JA TARBIJAKAITSEKOMISJONI ARVAMUS	16
PÕLLUMAJANDUSE JA MAAELU ARENGU KOMISJONI ARVAMUS.....	19
PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS.....	23

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

toidukriisi, toiduahelas esineva pettuse ja selle kontrollimise kohta (2013/2091(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse viieastmelist tegevuskava¹, mille komisjon esitas 2013. aasta märtsis pärast seda, kui avastati ulatuslik pettusevõrgustik, milles müüdi hobuseliha veiseliha nime all,
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrust (EÜ) nr 882/2004 ametlike kontrollide kohta, mida tehakse sööda- ja toidualaste õigusnormide ning loomatervishoidu ja loomade heaolu käsitlevate eeskirjade täitmise kontrollimise tagamiseks,
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrust (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused,
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määrust (EL) nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 1924/2006 ja (EÜ) nr 1925/2006 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni direktiiv 87/250/EMÜ, nõukogu direktiiv 90/496/EMÜ, komisjoni direktiiv 1999/10/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/13/EÜ, komisjoni direktiivid 2002/67/EÜ ja 2008/5/EÜ ning komisjoni määrus (EÜ) nr 608/2004,
 - võttes arvesse ettepanekut võtta vastu määrus, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise, taimse paljundusmaterjali ja taimekaitsevahendite eeskirjade kohaldamine (COM(2013)0265),
 - võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja 11. oktoobri 2012. aasta aruannet huvide konfliktide ärahoidmise ja haldamise kohta neljas Euroopa Liidu ametis,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 48,
 - võttes arvesse keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni raportit ja siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni ning põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni arvamusi (A7-0434/2013),
- A. arvestades, et määruse (EÜ) nr 178/2002 alusel keelavad ELi toidualaste õigusaktide üldpõhimõtted ohtliku toidu turuletoomise, pettuse, toiduainete võltsimise ja muud tarbijat eksitada võivad tegevused;
- B. arvestades, et määruses (EÜ) nr 1924/2006 toitumis- ja tervisealaste väidete kohta ning määruses (EL) nr 1169/2011 (milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele) on

¹ http://ec.europa.eu/food/food/horsemeat/plan_en.htm.

sätestatud üksikasjalikud eeskirjad eksitava reklaami ja märgistuse keelu kohta;

- C. arvestades, et toiduohutust ja toiduahelat käsitlev ELi õigusraamistik on siiani taganud ELi kodanikele kõrgel tasemel toiduohutuse; arvestades, et praegune õigusloome on ikkagi ebakindel ega ole alati usaldusväärne ning et seepärast on vaja põhjalikke parandusi;
- D. arvestades, et samal ajal on hiljutised toiduga seotud pettusejuhtumid vähendanud tarbija usaldust toiduahela suhtes, mõjutades ebasoodsalt põllumajandus- ja toiduainetesektorit, kuna need skandaalid kahjustavad selle ELi üliolulise majandussektori mainet tervikuna; arvestades, et peamine on taastada tarbijate usaldus Euroopa põllumajanduslike toiduainete vastu ELis ja väljaspool selle piire; arvestades, et siiski tuleb toonitada, et valdav enamik Euroopa põllumajanduslike toiduainetest on väga hea kvaliteediga ja väärivad seetõttu rahvusvahelist tunnustust;
- E. arvestades, et läbipaistvus on komisjoni ja liikmesriikide poolt heakskiidetud toiduohutuse kontrollide kontseptsiooni üks peamisi osi;
- F. arvestades, et põllumajandus- ja toiduainetesektor on ELi üks suuremaid majandussektoreid, mis annab tööd 48 miljonile inimesele ja toob igal aastal sisse 715 miljardit eurot;
- G. arvestades, et üksikud toidupettuse juhtumid kahjustavad kogu põllumajandus- ja toiduainetesektori mainet;
- H. arvestades, et ELi toidualased õigusaktid käsitlevad toiduohutust väga üksikasjalikult ja hõlmavad toidu ja sööda kontrollimist ja katseid jääkproduktide ja muude saasteainete väljaselgitamiseks, kuid arvestades, et ei ole konkreetset toidupettust käsitlevat õigusraamistikku peale üldsõnalise kokkuleppe, et tarbijat ei tohi eksitada;
- I. arvestades, et probleeme esineb ka kehtivate õigusaktide rakendamisel ning et loomset päritolu toitu on vaja kõikides toiduahela osades tõhusamalt ametlikult kontrollida;
- J. arvestades, et ELis esinenud toidupettuse juhtumite kohta ei ole statistilisi andmeid ning arvestades, et komisjon määratles alles hiljuti toidupettuse kui uue valdkonna, mille suhtes meetmeid rakendada;
- K. arvestades, et hiljutiste pettusejuhtumite hulka kuuluvad juhtumid, kus hobuseliha turustati veiselihana, fenüülbutasooniga ravitud hobuste liha söögikõlbliku hobuselihana, tavalist jahu mahejahuna, puuris peetavate kanade mune mahemunadena ja maanteesoola toidusoolana ning kasutati piiritusjookides metanooli sisaldavat alkoholi ja loomasööda tootmisel dioksiini sisaldavaid rasvu, samuti märgistati valesti kalaliike ja mereande;
- L. arvestades, et toidupettuseks võiks pidada ka juhtumeid, kui tootja toimetab kahele eri turule pealtnäha ühesuguseid, kuid erineva kvaliteediga koostisainetest valmistatud tooteid;
- M. arvestades, et tavaliselt esineb toidupettus olukorras, kus selle toimepanemise võimalus ja ahvatlus on suur ning pettuse avastamise ja karistada saamise oht väike;

- N. arvestades, et toiduainete tarneahel on tihti pikk ja kompleksne, hõlmates mitut toidukäitlejat ja teisi osalisi; arvestades, et tarbijad on üha vähem teadlikud sellest, kuidas nende toitu toodetakse, ning konkreetsetel toidukäitlejatel ei ole alati ülevaadet kogu tootmisahelast ja neilt ei nõutagi seda;
- O. arvestades, et kogu Euroopat hõlmav ulatuslik pettus seoses hobuseliha sisaldava toiduga annab märku kontrollimatult üleilmastunud tarnesüsteemist, võimalikult odavast põllumajanduslike toiduainete tootmisest ja puudulikust märgistussüsteemist;
- P. arvestades, et toidutarneahelas tegutsevad ettevõtjad ja vahendajad ei ole alati toidukäitlejatena registreeritud ega sertifitseeritud; arvestades, et komisjonil ja liikmesriikidel ei ole sageli täpseid andmeid selle kohta, kui palju tegutseb registreerimata ettevõtjaid;
- Q. arvestades, et pärast tõsiseid toidupettuse juhtumeid lõpetavad riikide pädevad asutused mõnikord pettuses süüdi mõistetud toidukäitlejate tegevuse; arvestades, et peagi registreerivad need ettevõtjad end mujal uuesti ja jätkavad sama äritegevust; arvestades, et liikmesriikidevaheline teabevahetus pettuses süüdi mõistetud ettevõtjate kohta aitaks neid ettevõtjaid paremini jälgida, et takistada neid uusi pettusi toime panemast;
- R. arvestades, et ELi toidualaseid õigusnorme peavad rakendama ja jõustama liikmesriigid ja arvestades, et jõustamine ja kontroll toimub seega vaid riikide tasandil, mille tulemusena puudub kogu ELi hõlmav piiriülene ülevaade;
- S. arvestades, et riiklikud asutused kipuvad oma kontrollides keskenduma toiduohutusele, jättes toidupettuse tihti suutlikkuse ja vahendite puuduse tõttu kõrvaliseks;
- T. arvestades, et mõne liikmesriigi pädeval asutusel on toidupettusega võitlemiseks spetsiaalsed politseiüksused; paneb tähele, et mõnes liikmesriigis on kontrolli teostamine osaliselt delegeeritud eraõiguslikele kontrollorganitele; arvestades, et teistes liikmesriikides teostavad kontrolli täies ulatuses pädevad asutused;
- U. arvestades, et toidu- ja söödaalane kiirhoiatussüsteem on kasulik vahend kiireks teabevahetuseks liikmesriikide ja komisjoni vahel, selle näiteks võib tuua hiljutise hobuselihaga seotud pettusejuhtumi;
- V. arvestades, et komisjoni Toidu- ja Veterinaarameti (FVO) ülesanne on kontrollida vastavust ELi toiduohutus- ja kvaliteedinõuetele ning arvestades, et auditi toimumisaeg on tavaliselt ette teada ja valmistatakse ette koostöös pädevate asutustega; arvestades, et Toidu- ja Veterinaarameti piiratud suutlikkus kahandab aastas teostatavate auditite arvu; arvestades, et Toidu- ja Veterinaaramet on märkinud, et tal ei ole toidupettusega tegelemiseks vajalikku varustust ega väljaõpet;
- W. arvestades, et pädevad asutused, eelkõige Toidu- ja Veterinaaramet, on täielikult eiranud hoiatusi tapetud hobuste arvu suurenemise kohta mõnedes Euroopa Liidu liikmesriikides;
- X. arvestades, et Europolil on üha rohkem toidupettuse juhtumeid ja arvatakse, et see suundumus püsib, samuti suureneb kuritegelike organisatsioonide osalus toidupettuses;

- Y. arvestades, et liikmesriigid saavad Europoli infosüsteemi kasutada piiriüleste uurimiste puhul teabe vahetamiseks; arvestades, et Europol saab oma oskusteabe, analüüsvahendite ja andmekogudega liikmesriike abistada vaid siis, kui liikmesriigid sellist abi taotlevad; arvestades, et hobuseliha pettuse juhtumi puhul ei soovinud liikmesriigid algul Europoliga koostööd teha;
- Z. arvestades, et 2011. aastast on Europol edukalt läbi viinud mitmeid nn OPSONI operatsioone võltsitud ja ebastandardsete toidukaupade tuvastamiseks; arvestades, et Europol teeb neis operatsioonides koostööd Interpoli, liikmesriikide asutuste, ELi mittekuuluvate riikide ja erasektori partneritega;
- AA. arvestades, et liha ja lihatoodete märgistusel päritoluriigi või -koha andmete esitamine ei takista iseenesest pettust; arvestades, et toidukauba päritolu määrab mõningatel juhtudel osaliselt toidukauba hinna; arvestades, et päritolumärgistus võib isegi rohkemat pettust soodustada;
- AB. arvestades, et Euroopa Liidu kavandatud vabakaubanduslepingute sõlmimine võib soodustada toidukontrollialase Euroopa õiguse nõrgenemist;
- AC. arvestades, et pettusejuhtumeid tuleb vaadelda seoses majanduse olukorraga, kus praegu on tunnuslikuks üleilmne finantskriis, aga ka sotsiaalne dumping nii Euroopa Liidu sees kui ka väljaspool seda;
- AD. arvestades, et kauplemistavad ja nn tagurpidi oksjonid on põhjus, miks kvaliteedi, ohutuse ja läbipaistvuse vallas pakutakse üha madalamaid hindu, ning mis mõjutavad kogu kõnealuse sektori kasumimarginaale;
- AE. arvestades, et turustus- ja turustusvahendustavad tekitavad tootjate kasumi vähendamise kaudu tootmisturgude ebastabiilsust;

Toidupettuse ulatus ja kindlaksmääramine

1. avaldab kahetsust, et toidupettusega võitlemise teema on Euroopa päevakorras üsna uus ja pole kunagi varem olnud ELi ega liikmesriikide tasandil õigusaktide koostamisel ja jõustamisel esmatähtis küsimus;
2. peab murettekitavaks toidupettuse võimalikke mõjusid tarbijausaldusele, toiduohutusele, toidutarneahela toimimisele ja põllumajandushindade stabiilsusele ning rõhutab, et Euroopa tarbija usaldus tuleb kiiresti taastada;
3. kutsub komisjoni seetõttu üles pöörama toidupettuse probleemile kogu tähelepanu, mida see nõuab, ning astuma kõiki vajalikke samme, et muuta toidupettuse takistamine ja selle vastu võitlemine ELi poliitika koostisosaks;
4. rõhutab, et on vaja täpsemat ülevaadet toidupettuse juhtumite ulatuse, sageduse ja üksikasjade kohta ELis; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles koguma pettusjuhtumite kohta süsteemselt andmeid ning vahetama parimaid tavaid, et toidupettust tuvastada ja vastu võidelda;

5. märgib, et ELi õiguses ei ole toidupettuse mõistet praegu määratletud ja et liikmesriigid kasutavad toidupettuse määratlemiseks üksteisest erinevat metoodikat; on seisukohal, et ühine määratlus on väga oluline selleks, et välja arendada Euroopa ühine toidupettusega võitlemise meetod; rõhutab vajadust võtta ELi tasandil kiiresti vastu ühtlustatud, liikmesriikide, asjaomaste sidusrühmade ja asjatundjatega läbiarutatud määratlus, mis hõlmaks selliseid elemente nagu mittevastavus toidualastele õigusnormidele ja/või tarbija eksitamine (kaasa arvatud tootele teabe märkimata jätmine), tahtlikkus ning võimalik rahaline kasu ja/või konkurentsieelis;
6. rõhutab, et arvestades ELi ühtse turu loomust, ületab toiduga seotud pettus paljudel juhtudel liikmesriikide piire ja muutub ohuks kõigi Euroopa kodanike tervisele;
7. märgib, et viimase aja toidupettuse juhtumite puhul on ilmnenud erinevaid pettuse liike, näiteks peamiste koostisosade asendamine teiste ja odavamatega, ebaõige loomaliigi märkimine liha- või mereandide toodete märgistuses, ebaõige kaal märgistuses, tavatoodete müümine mahepõllumajanduslike toodetena, päritolu või loomade heaolu tähistavate kvaliteedilogode ebaaus kasutamine, vesiviljeluskala esitlemine looduslikuna, madalama sordi kala turustamine kõrgemat sorti või hinnalisemat liiki kalana ning toiduainete võltsimine ja müümine pärast aegumistähtaega;
8. juhib tähelepanu sellele, et petturlik tegevus seostub sageli selliste toiduainetega nagu oliiviõli, kala, mahepõllumajanduslikud tooted, teraviljatooted, mesi, kohv, tee, maitseained, vein, teatavad puuviljamahlad, piim ja liha;
9. peab murettekitavaks märke, mis osutavad järjest sagedamatele pettusejuhtumitele ja sellele, et toidupettus on laienev nähtus, mis peegeldab struktuurseid puudusi toidutarneahelas;

Soodustavad tegurid

10. märgib, et tavaliselt esineb toidupettus olukorras, kus võimalik rahaline kasu on suur ja pettuse avastamise oht väike; peab vastuvõetamatuks olukorda, kus toidupettus on ELis tulutoov ja pettuse avastamise tõenäosus suhteliselt väike;
11. juhib tähelepanu sellele, et toidutarneahel on kompleksne ja piiriülene ning et sellega seotud kontrollimine, karistamine ja täideviimine toimub peamiselt riiklikul tasandil, mis arvatavasti suurendab toidupettuse ohtu; usub, et koostisosade ja toodete parem jälgitavus kogu toidutarneahela piires aitaks pettusega võidelda;
12. rõhutab vajadust pöörata suurt tähelepanu kolmandatest riikidest imporditud kaupade kontrollimisele ning nende kaupade vastavusele ELi toidu- ja söödaalastele standarditele;
13. juhib tähelepanu ka teistele teguritele, mis tõenäoliselt toidupettust soodustavad, näiteks praegune majanduskriis, kontrollasutusi mõjutavad kokkuhoiumeetmed ja jaemüügisektori ja muude osaliste surve, et toitu toodetaks veelgi odavamalt;

Järeldused ja soovitused

Institutsiooniline raamistik

14. tunnustab komisjoni otsust luua toidupettust uuriv tööühm ja tunnustab pingutusi, mida Europol on teinud toidupettuse vastu võideldes; soovib komisjonil kaaluda ELi toidu autentsuse referentlabori loomist;
15. kiidab heaks komisjoni kavatsuse korraldada 2014. aastal toidupettust käsitlev konverents, et suurendada asjaomaste toimijate teadlikkust;
16. on veendunud, et etteteatamata sõltumatud kontrollid on olulised selleks, et tagada toiduohutust ja märgistust käsitlevate standardite tulemuslik rakendamine; on sellega seoses kindlalt arvamisel, et etteteatamata kontrollid peaksid olema norm;
17. kutsub komisjoni üles võtma Toidu- ja Veterinaarameti auditite eesmärkide hulka ka toidupettuse tuvastamise; arvab, et Toidu- ja Veterinaaramet ning liikmesriigid peaksid tahtlike rikkumiste kindlakstegemiseks kasutama korrapäraseid, sõltumatuid ja kohustuslikke etteteatamata kontrole, et tagada toiduohutuse kõrgeimate standardite tulemuslik järgimine; on kindlalt seisukohal, et tarbijate usalduse tagasivõitmiseks ja säilitamiseks on tähtis läbipaistev käitumine ametlike kontrollide ja inspekteerimisi teostamisel ning toidukäitlejate kontrollide ja inspeksioonide aruannete ja tulemuste avalikustamine;
18. peab kahetsusväärseks, et komisjon ja liikmesriigid on teinud Toidu- ja Veterinaarameti aruanded ja auditid vaid piiratud nähtavaks ning on neid kasutanud piiratud ulatuses; palub komisjonil järjekindlamalt järgida Toidu- ja Veterinaarameti aruandeid ja soovitusi;
19. kutsub eelarvepädevaid institutsioone üles suurendama Toidu- ja Veterinaarameti ning komisjoni toidupettust uuriva tööühma suutlikkust ja vahendeid;
20. tunneb muret selle pärast, et ELis on vähendatud rahalisi vahendeid asutustele, kes neid väga olulisi kontrolliülesandeid teostavad;
21. palub liikmesriikidel ja Euroopa piirkondadel anda kontrolliasutuste käsutusse piisavalt töötajaid ning finants- ja tehnilisi ressursse;
22. rõhutab, et tõhus kontrollimine ja inspekteerimine tuleks korraldada nii, et see ei tekitaks VKEdele asjatut halduskoormust;
23. teeb ettepaneku korraldada igal aastal Toidu- ja Veterinaarameti kuulamine parlamendi keskkonna-, rahvatervise ning toiduohutuse komisjonis, et arutada lõpetatud ja tulevasi auditeid, enne kui Toidu- ja Veterinaaramet võtab vastu järgmise aasta tegevuskava;
24. palub liikmesriikidel tagada, et Toidu- ja Veterinaarameti tõstatatud probleemidele reageeritaks asjakohaselt ja et nendega tegeldakse;
25. märgib, et Toidu- ja Veterinaarameti töökava läbivaatamise ja prioriteetide kindlaksmääramise protsessi muutmine ei tohiks muuta Toidu- ja Veterinaarameti töökavade vastuvõtmise õiguskorda;
26. nõuab komisjonilt ja liikmesriikidelt konkreetsemalt reageerimist Toidu- ja Veterinaarameti auditite tulemustele seoses ELi ekspordimiseks mõeldud tapaloomade

kohta esitatud võltsitud ravimisandmetega, ning kolmandatest riikidest pärit sellise liha ja muude loomsete toodete ELi turule laskmise välistamist, mille puhul ei saa tagada, et need vastavad ELi toiduohutuse nõuetele;

27. märgib, et liikmesriikidel on jurisdiktsiooni küsimuste tõttu tihti raske jälgida pettusega tegelevat toidukäitlejat, kelle tegevus on piiriülene; peab kahetsusväärseks, et liikmesriigid ei tee toidupettuse piiriüleste juhtumite puhul süsteemset koostööd Europoliga, vaid tegutsevad kahepoolselt;
28. tunnistab, et väga on vaja rikkumistest teatajaid, kes annaksid teavet veel avastamata pettuste kohta toiduainesektoris; kutsub liikmesriike üles looma sobivaid tingimusi, et võimaldada rikkumistest teatajatel paljastada petturluse juhtumeid turvaliselt ja anonüümselt;
29. usub, et riikide pädevad asutused peaksid teavitama üldsust võimalikult ulatuslikult ja asjakohasel viisil toodete tagasivõtmisest ja muudest meetmetest, mida pädevad asutused on rakendanud toidupettuse juhtumite puhul;

Õigusraamistik

30. on arvamusel, et ametlik kontroll peaks keskenduma peale toiduohutuse tagamise ka pettuse ärahoidmisele ja tarbijate eksitamise ohu tõrjumisele; peab õigeks, et komisjoni ettepanek vaadata uuesti läbi ametliku kontrolli süsteem hõlmab ka toidupettuse lisakontrolli, juhul kui pädevatel asutustel on alust kahtlustada, et käitaja tegeleb pettusega;
31. märgib, et mõni liikmesriik delegeerib kontrolli teostamise osaliselt eraõiguslikele kontrollorganitele; rõhutab, et liikmesriikide pädevad asutused peavad alati kontrollisüsteemide üle järelevalvet teostama ning kõiki eraõiguslikke kontrollisüsteeme kontrollima, sertifitseerima ja jälgima, tagamaks, et need järgivad enda tuvastatud andmete avaliku sektori asutustele kättesaadavaks tegemisel riiklikke ja rahvusvahelisi norme;
32. ei poolda kavasid, mille kohaselt tuleks kontrollimisülesanded riigiasutustelt ettevõtjatele delegeerida,
33. on seisukohal, et tuleks täpsustada kauplejate rolli ja ettevõtjatevahelisele müügitegevusele kohaldatavat õigusraamistikku;
34. on seisukohal, et kõik ettevõtjad, sealhulgas külmhooneid kasutavad kauplejad ja külmhoonete omanikud, kes inimese toiduahela tooraineid, toidu koostisosi või toiduaineid töötlevad, nendega kauplevad või neid säilitavad, peaksid olema registreeritud toidukäitlejatena ja nende üle tuleks teostada kontrolli;
35. on seisukohal, et toidukäitlejad peaksid suutma avaldada, kust nende kasutatavad toiduained või koostisained pärinevad, ehk teisisõnu: igal tootmisahelas osaleval toidukäitlejal on oma osa vastutuses lõpptoote eest;
36. tunnistab selge ja arusaadava ettevõtjatevahelise ning ettevõtjalt tarbijale suunatud

märgistamise tähtsust ja kutsub komisjoni üles vaatama uuesti läbi ELi toidualaseid õigusnorme, et vähendada toidupettuse ohtu;

37. nõuab külmutatud toidukaupade ettevõtjatevahelise ja ettevõtjalt tarbijale suunatud märgistuse laiemat tutvustamist ning selle märgistuse tõhusamat jälgimist; palub komisjonil esitada ettepaneku liha ja kala kohustusliku märgistuse kohta, millel oleks osutatud, kas, mitu korda ja kui kaua liha- ja kalatooteid on külmutatud;
38. on seisukohal, et kuigi päritoluriigi näitamine märgistusel ei ole iseenesest toidupettuse vastu võitlemise vahend, võib see aidata tagada paremat jälgitavust kogu toidutarneahela piires, stabiilsemaid suhteid lihatarbijate ja -töötajate vahel, ettevõtjate suuremat hoolikust tarbijate ja toodete valikul ning usaldusväärsema teabe andmist tarbijale, aidates sellega tarbija usaldust taastada;
39. tuletab meelde, et määruses (EL) nr 1169/2011 on sätestatud, et komisjon võtab pärast mõju hindamist 2013. aasta detsembriks vastu rakendusaktid päritoluriigi kohustusliku märgistuse kohta sea-, lamba-, kitse- ja linnuliha puhul, samuti vabatahtliku märgistuse kohta;
40. palub komisjonil kiiresti esitada rakendusaktid värke sea-, lamba-, kitse- ja linnuliha märgistamise kohta, toetudes eeskirjadele, mis juba kehtivad töötlemata veise- ja vasikaliha kohta, ning tagada sellega, et tarbijale tehakse teatavaks loomade sünni-, kasvatus- ja tapakoht, võttes samal ajal arvesse olemasolevaid riiklikke ja piirkondlikke liha päritolu tähistamise süsteeme;
41. tuletab lisaks meelde, et Euroopa Parlament on varem nõudnud töödeldud toiduainetes sisalduva liha päritolumärgistust ning et komisjon koostab aruannet toidu koostisosana kasutatava liha päritolu kohustusliku märgistamise kohta; nõuab, et komisjon esitaks kiiresti oma aruande ja seejärel seadusandlikud ettepanekud, et muuta töödeldud toidus kasutatava liha päritolu märkimise kohustuslikuks, ning et komisjon võtaks sealjuures arvesse oma mõjuhindanguid ja väldiks ülemääraste kulude ja halduskoormuse tekitamist;
42. kutsub üles parandama märgistust töödeldud toidu koostises kasutatava kala kohta, nimelt kala päritolu ja kasutatud püügitehnika osas;
43. kutsub komisjoni üles koos sidusrühmade ja liikmesriikidega suurendama jõupingutusi, et teha kindlaks, kas ja millises ulatuses võiks toidutarneahelas kasutusele võtta elektroonilised sertifitseerimissüsteemid, millega võiks vähendada pabersertifikaatidest tuleneva pettuse tõenäosust;
44. palub komisjonil luua hobusepasside Euroopa keskregistri, et vältida topeltpasside väljaandmise pettust;
45. tunneb muret kloonitud loomade liha käsitleva Euroopa õigusraamistiku puudumise pärast ning kutsub komisjoni üles täitma oma lubaduse – esitama esimesel võimalusel loomade kloonimist käsitleva seadusandliku ettepaneku;
46. kutsub komisjoni üles arendama välja kloonitud loomadest toodetud liha jälgitavuse ja tuvastamise meetodi, näiteks kloonitud loomade kohta rahvusvahelise geniandmebaasi

loomise kaudu;

Ettevõtja sotsiaalne vastutus

47. peab tähtsaks, et lisaks toiduainesektori ametliku kontrollimise süsteemile ja seda süsteemi asendamata, töötataks selles sektoris endas ennetavalt välja ja rakendataks pettevastaseid algatusi, näiteks toodete terviklikkuse kontrollimine, enesekontroll, analüüs, toote jälgimise kavad, auditid ja sertifitseerimine, ning hindab positiivselt praegusi algatusi, nagu üleilmne toiduohutuse algatus ja toidupettust käsitlev Michigani riikliku ülikooli algatus;
48. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kaaluma toidukäitlejatele seadusliku kohustuse kehtestamist, et nad teavitaksid pädevaid asutusi toidupettuse juhtumitest;
49. on seisukohal, et jaemüügisektoril on eriline kohustus tagada toidukaupade terviklikkus ja nõuda oma tarnijatelt ohutut ja kindlat tarneahelat; on seisukohal, et jaemüüjate kohustus on kontrollida vähemalt toodete formaalset vastavust märgistuseeskirjadele; mõistab hukka jaemüügiettevõtjate ja teiste toidukäitlejate surve esmatootjatele, et viimased toodaksid veelgi odavamalt, seda sageli toiduainete või nende koostisainete kvaliteedi arvelt;
50. märgib, et toidukäitlejad ei tea praegu alati, kust nende kasutatavad koostisained pärinevad; märgib sellega seoses, et lühikesed (kohalikud ja piirkondlikud) tarneahelad võimaldavad tagada suurema läbipaistvuse ning asendada pikki ja keerulisi tarneahelaid, millel on toidupettuse kriisi puhul oluline osa;
51. kutsub komisjoni üles esitama vastavalt määrusele 1151/2012 (põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta) seadusandlikud ettepanekud kohaliku turustamise ja otsemüügi märgiste kohta, et aidata kaasa asjaomaste turgude edendamisele ja aidata talunikel oma toodangule lisaväärtust anda;

Jõustamine ja kontroll

52. palub komisjonil vastavalt määruse (EL) nr 1169/2011 (milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele) artiklitele 7 ja 17 jälitada ja takistada selliste toodete turustamist, mida müüakse endiselt turul tahtlikult vale või eksitava nime all, kuna seda tuleb samuti pidada üheks toidupettuse vormiks;
53. on veendunud, et pädevatel asutustel on vaja muuta oma suhtumisviisi, minnes haldus- ja veterinaariapõhiselt käsituselt üle korraldamisele põhinevale käsitusviisile, võttes eeskujuks Taani toiduameti nn lentsalga ning Itaalia sandarmiüksuse Arma dei Carabinieri ja finantsjärelevalveasutuse Guarda di Finanza; rõhutab, et sellise lähenemisviisi eelduseks on asjaomastes kohtutes selliste kohtunike ametisse nimetamine, kes on toidualase õiguse asjatundjad;
54. rõhutab, et kontrollide tegemine peab olema riskipõhine ning hõlmama iga tarneahela ja toidukauba puhul riskiprofiili arengut ja vastuvõtlikkuse hindamist, mis põhineks jooksvatel teadusuuringutel, milles oleksid ühendatud toidu autentsuse ja kriminoloogialased teadmised; näiteks võib tuua Amsterdamis Vaba Ülikooli ja

Wageningeni Ülikooli teadusuuringud;

55. palub komisjonil ja liikmesriikidel jätkata Euroopa ja riiklike teadus- ja arenguprogrammide toetamist, et töötada välja ja rakendada toidupettuse avastamise tehnoloogiaid ja meetodeid, näiteks andurtehnoloogia, andmete analüüs ja toodetel sõrmejälgede määramine, ning aidata kaasa sellele, et need testid muutuksid lühikese ajaga kaubanduslikult kättesaadavaks; tunnustab toidu terviklikkust ja autentsust käsitlevaid praegusi Euroopa teadusprojekte, nagu TRACE ja AuthenticFood;
56. soovib Toidu- ja Veterinaarametil ja riikide asutustel lisada oma audititesse sisend-, väljund- ja jäätmevoogude nn massibilansi kontrolli;
57. nõuab, et parandataks koordineerimist ja teabevahetust toidupettuse uurimisega tegelevate liikmesriikide asutuste vahel, et aidata liikmesriikidel tõhustada jõupingutusi toidupettuse vastu võitlemisel; kutsus komisjoni seetõttu üles kiiresti rakendama elektroonilist süsteemi, mis põhineks olemasoleval toidu- ja söödaalasel kiirhoiatussüsteemil, nagu komisjon ise on soovitanud, et võimaldada kiiret toidupettuse juhtumitega seotud teabe vahetust liikmesriikide ja komisjoni vahel; nõuab iga-aastaste aruannete avaldamist, milles toodaks sarnaselt toidu- ja söödaalase kiirhoiatussüsteemi aruannetele välja avalikustamata pettusejuhtumid;
58. nõuab toidupettuse vastase võrgustiku loomist, mis aitaks parandada koordineerimist Euroopa eri asutuste vahel (Europol, Eurojust, Toidu- ja Veterinaaramet), et toidupettusi paremini ära hoida ja avastada;
59. soovib eeskätt liha- ja kalatoodetega seoses võtta pistelistel kontrollidel liikide kindlaksmääramise standardmenetlusena kasutusele DNA-analüüs ning luua selle põhjal DNA keskandmebaas;
60. palub komisjonil kõrvaldada praegustes toiduohutuse ja toidukaupade jälgitavuse eeskirjades esinevad lüngad seoses toidu importimisega kolmandatelt isikutelt, mille puhul valitseb suurem toidupettuse oht;
61. nõuab, et ELi poolt läbiräägitavate vabakaubanduslepingute tõttu ei muudetaks Euroopa toiduohutusalasid õigusakte ega vähendataks pingutusi nende õigusaktide rakendamiseks;
62. on seisukohal, et kontrollide tulemused tuleks avalikustada nii, et need oleksid tarbijatele kergesti kättesaadavad ja arusaadavad, nt hindamissüsteemi vormis; on veendunud, et see aitaks tarbijaid otsuste tegemisel ning annaks ühtlasi toidukäitlejatele stiimuli saavutada häid tulemusi;

Karistused

63. tunnustab komisjoni ettepanekut karmistada karistusi, et vähemalt seada vastukaal arvatavale majanduslikule kasule, mida rikkumiste abil püütakse saada, kuid arvab, et see ei ole piisavalt hoiatav; on seisukohal, et liikmesriigid peaksid kehtestama toidupettuse eest trahvid, mis oleksid vähemalt poole suuremad kui eeldatav pettuse teel saadav majanduslik kasu; peab vajalikuks, et liikmesriigid kehtestaksid täiendava hoiatusena

veelgi suuremad trahvid ja eelkõige kriminaalkaristused selliste toidupettuste korral, mis seavad tahtlikult ohtu inimeste tervise või on seotud vähekaitstud tarbijatele suunatud toodetega; teeb ettepaneku, et korduvalt rikkumiselt tabatud toidukäitleja tuleks registrist kustutada;

64. peab kahetsusväärseks, et komisjonil puudub ülevaade liikmesriikide karistamissüsteemidest, mida kasutatakse toidupettusega seotud rikkumiste puhul, ning nende süsteemide toimimisest ELi õigusaktide alusel; palub komisjonil võimalikult kiiresti endale selline ülevaade luua;
65. nõuab, et rohkem võetaks arvesse loomade heaolu ja langetataks karmimaid karistusi vastavate eeskirjade rikkumise eest;
66. kutsub komisjoni üles koguma liikmesriikidelt andmeid ning andma aru eri liikmesriikides kehtivates karistussüsteemides toidupettuste puhul kasutatavate karistuste laadi ja määra ning nende karistussüsteemide toimimise kohta;
67. palub komisjonil ja liikmesriikidel kaaluda ka muid meetodeid, mille eesmärk on toidupettuse ärahoidmine ja selle eest hoiatamine, näiteks rikkujate nimede hääbistav avaldamine pettuses süüdimõistetud toidukäitlejate Euroopa registris;
68. nõuab praeguste jälgitavussüsteemide laiendamist ning algmääruses (EÜ) nr 178/2002 ette nähtud astmeteta jälgitavuse (hõlmab toitu ja sööta, toiduloomi ja kõiki muid aineid, kes või mis on mõeldud kasutamiseks toidu või söödana või keda või mida võidakse kasutada toidu või sööda tootmisel) järjekindlat rakendamist; nõuab, et kogu toidutarneahel Euroopas oleks tootmise, töötlemise, müügi ja turustamise kõikidel etappidel läbipaistev ja täiesti avatud inspektorite kontrollile, et pettusega seotud toiduained oleks võimalik kiiresti kindlaks teha;
69. soovib kohustada kõiki uurimislaboreid ja nende töötajaid teavitama pädevaid järelevalveasutusi kõikidest toidu- ja söödaanalüüside tulemustest, mis viitavad võimalikele toidupettuse juhtumitele või on olulised toidupettuse vastu võitlemisel;
70. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.

SELETUSKIRI

Toiduohutus ja tarbija huvid on alati olnud keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni ning laiemalt Euroopa Parlamendi tegevuse keskmes. Sidusale, kuid eraldiseisvale toidupettuse teemale on pööratud viimastel aastatel järjest rohkem tähelepanu seoses ebakorrekse toidu märgistuse ja muude toidupettuse juhtumitega, mis on mõjutanud ELi toiduahelat. Sellised näited nagu teesoola kasutamine toidus, tavaliste munade turustamine mahemunadena ja hiljutine hobuseliha skandaal viitavad asjaolule, et probleem võib olla püsiv või struktuuriga seotud. Kõnealused toidupettuse juhtumid on juba vähendanud tarbijate usaldust toiduahela suhtes, luues märkimisväärse paradoksi: toit on ohutum kui kunagi varem, kuid tarbijate usaldus on väike. Euroopa kodanikul on 260 korda suurem võimalus surra gripi kui ohtliku toidu söömise tagajärjel, ent ometi ei usalda üks kolmandik tarbijatest toidu märgistusel toodud infot.

Seetõttu on keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjon otsustanud koostada omaalgatusliku raporti, mis käsitleb toidupettust ja eriti selle määratlust ja ulatust, seda soodustavaid tegureid ja võimalikke lahendusi.

Ulatus ja määratlus

Erinevalt USAst ei ole ELis määratletud toidupettuse mõistet, kuid praegune õigusraamistik keskendub suuresti toiduohutusele. Ainus üldsuunis on toodud ära määruses nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, ja mille kohaselt ei tohi märgistamine, reklaamimine, esitlemine ja pakend olla tarbijaid eksitav, ehkki tegelikkuses on selle sätte kohaldamine liikmesriigiti väga erinev ja kontroll kõnealuses valdkonnas on peaaegu olematu. Seetõttu jääb avastamata suur osa toidupettustest, eriti kui need ei mõjuta rahvatervist ega toiduohutust. Seega on keeruline määratlada praegust toidupettuse ulatust ELis, ehkki kõik käesolevat raportit koostada aidanud osalised viitavad selle kasvutendentsile.

Spink¹ ja Moyer² andmetel on „toidupettus” laia tähendusega termin, mis hõlmab toidu, toidu koostisosade või pakendi ettekavatsetud ja tahtlikku asendamist, lisamist, muutmist või ebakorrekset esitlemist või majandusliku kasu saamise eesmärgil kauba kohta vale või eksitava teabe jagamist. Lähtudes sellest määratlusest, on toidupettuse peamised tunnused: 1) mittevastavus toidualastele õigusnormidele ja/või tarbija eksitamine, 2) mis on tahtlik ja 3) mille eesmärk on saada majanduslikku kasu.

Toidupettuse eri liigid hõlmavad toidu rikkumist, asendamist, muutmist ja võltsimist. Tooted, millega seoses on risk kõige suurem, on oliiviõli ja mahepõllumajanduslik toit.

Kümme toodet, millega seoses on toidupettuse oht suurim	
1	Oliiviõli
2	Kalad
3	Mahepõllumajanduslik toit
4	Piim
5	Teraviljatooted
6	Mesi ja vahtrasiirup

¹ Spink, J., Moyer, D.C. Defining the Public Health Threat of Food Fraud. Journal of Food Science, 2011, köide 75 (nr 9), lk 57–63.

7	Kohv ja tee
8	Maitseained (nt safran ja tšillipulber)
9	Vein
10	Mõningad puuviljamahlad

Tabel 1. Põhineb Spink'i jt artiklil¹ ning jaemüügi- ja haruettevõtjatelt saadud teabel.

Soodustavad tegurid

Pettuseoht on suurim olukorras, kus selle avastamise tõenäosus on väike ja võimalik majanduslik kasu suur. Toiduahela kompleksus ja piiriülene olemus koos tähelepanu keskmesse seatud toiduohutusega ja pelgalt riikide tasandil teostatav kontroll ja jõustamine arvatakse olevat põhjused, miks toidupettus jääb tegelikkuses tõenäoliselt avastamata. Sageli ebatõhus karistuste kohaldamise kord isegi suurendab pettuse teel saadavat majanduslik kasu, kuna trahvid on suhteliselt väikesed ja erinevus liikmeriigiti on suur. Teised toidupettust soodustavad tegurid on praegune majanduskriis, kontrollasutusi mõjutavad kokkuhoiumeetmed ja jaemüügisektori ja muude osaliste surve, et toitu toodetaks veelgi odavamalt. Tuleks kindlaks määrata ettevõtjate roll ja ettevõtjatevahelisele müügitegevusele kohaldatav õigusraamistik. Veelgi murelikumaks teevad tõendid selle kohta, et kuritegelike organisatsioonide osalus toidupettuses suureneb.

Järeldused

Ehkki rahvatervis ja toiduohutus jäävad tähtsaimateks eesmärkideks, on komisjonil ja liikmesriikidel soovitatav laiendada oma eesmärke, tegutsemisviisi ja kontrolli ning tegeleda peale tervise ja ohutuse ka toidupettuse küsimusega. Esiteks on vaja määratleda, mis on toidupettus, sest arusaadav ja ühtlustatud määratlus on vältimatu alus tõhusaks riikide ja ELi lähenemisviisiks. Teiseks peaks Toidu- ja Veterinaarametil olema suurem roll toidupettuse avastamisel, suuremad peaksid olema ka vahendid. Liikmesriigid peaksid tegema Europoli kaudu tihedamat koostööd seoses piiriüleste uurimistega. Kolmandaks peaks ametliku kontrolli eesmärk olema võidelda toidupettusega ja pädevad asutused peaksid alati kinnitama ja hoolikalt uurima eraõiguslikke kontrollorganeid, mis täidavad ametliku kontrolli teatavaid ülesandeid. Samuti peaks üle vaatama vahendajate märgistussüsteemi ning ettevõtjate jaoks mõeldud eeskirjad. Neljandaks, toiduainesektor ise on kõige tähtsam. Tuleks julgustada eraalgatusi pettustevastaste programmide loomiseks ning toidukäitlejate juriidiline kohustus teavitada pädevaid asutusi pettusel põhinevast tegevusest oma sektoris aitaks avastada rohkem pettusi juba varakult ja piirata ohte rahvatervisele. Viiendaks, pädevad asutused peavad muutma oma suhtumisviisi, minnes haldus- ja veterinaariapõhiselt käsitluselt üle korralvalvamisel põhinevale käsitlusviisile, mis toimib mitmes riigis edukalt, ja peaks põhinema riskianalüüsil. Lõpetuseks tuleks sätestada trahvid, mis on vähemalt poole suuremad kui pettuse teel saadav kasu ning korduvalt rikkumiselt tabatud toidukäitleja tuleks registrist kustutada.

¹ Development and Application of a Database of Food Ingredient Fraud and Economically Motivated Adulteration from 1980 to 2010 / Moore, J, Spink, J, and Lipkus, M. In: Journal of Food Science, 2012, Volume 77 (Number 4), p. R118-R126.

6.11.2013

SISETURU- JA TARBIJAKAITSEKOMISJONI ARVAMUS

keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjonile

toidukriisi, toiduahelas esineva pettuse ja selle kontrollimise kohta
(2013/2091(INI))

Arvamuse koostaja: Anna Maria Corazza Bildt

ETTEPANEKUD

Siseturu- ja tarbijakaitsekomisjon palub vastutaval keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. peab väga oluliseks, et tarbijad teaksid, kust nende ostetav toit pärineb; pooldab seetõttu komisjoni tulevasi rakendusakte toidu kõikide koostisosade päritolu vabatahtliku märgistamise kohta; kutsub kõiki toiduainetööstuse ettevõtjaid üles sellega seoses aktiivsust üles näitama ja looma tõhusad jälgimissüsteemid ning tagama läbipaistvus toodetel täpse teabe esitamise teel;
2. pooldab komisjoni tulevast rakendusakti liha päritolumärgistuse kohta ja mõjuhinnangut toidu koostisosana kasutatava liha päritolumärgistuse kohta; rõhutab selgete ja ühtlustatud eeskirjade tähtsust ning kutsub liikmesriike üles neid eeskirju kogu Euroopa Liidus viivitamata ja ühtsel viisil rakendama; väljendab siiski muret asjaolu pärast, et täiendavad õigusaktid selles valdkonnas võivad kahjustada konkurentsi, piirata turulepääsu või tuua VKEde ja tarbijate jaoks kaasa kulude suurenemise;
3. rõhutab vajadust taastada toiduainete ühtsel turul tarbijate usaldus; juhib tähelepanu asjaolule, et tulevikus on vajalik pigem isereguleerimine, parem ja läbipaistvam õigusloome ning õigusaktide tõhusam rakendamine kui õigusaktide arvu suurendamine;
4. kutsub ELi liikmesriike üles parandama liikmesriikide tervishoiuasutuste omavahelist kooskõlastamist, kuna sageli võimaldab ebapiisav teabevahetus ebaausate osalejate osalemist tarneahelas;
5. on arvamusel, et üldistes toidualastes õigusnormides¹ olevad viited pettusel põhinevale

¹ EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1.

tegevusele on ebapiisavad ning ei hõlma pettusi, mis ei kujuta ohtu toiduohutusele ega rahvatervisele; kutsub komisjoni üles määratlema pettus, mis hõlmab rahalist kasu ja ettekavatsetud petmist;

6. kutsub liikmesriike üles tagama, et eraldataks piisavalt vahendeid ametlike kontrollide, sealhulgas etteteatamata ja sõltumatute kontrollide teostamiseks hästivarustatud ja koolitatud töötajate poolt; rõhutab, et tõhus kontrollimine ja inspekteerimine tuleb viia läbi selliselt, et see ei tekitaks VKEdele asjatut halduskoormust;
7. väljendab heameelt asjaolu üle, et ametlikke kontrole käsitlevas komisjoni ülevaates esitatakse majanduslikud põhjendused pettustest hoidumiseks; rõhutab siiski, et toiduainetööstuses praegu rakendatavad karistused on pettuste ärahoidmiseks ebapiisavad; nõuab seetõttu tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid kehtestaksid karmimad, proportsionaalsemad ja hoiatavama iseloomuga karistused;
8. on mures asjaolu pärast, et pettusejuhtumid jõuavad harva kohtumenetluseni; rõhutab, et sellekohaseid uurimisi tuleb rohkem tähtsustada ning parandada kõigi asjaomaste ametiasutuste (nt Toidu- ja Veterinaaramet, Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF), tolli- ja õiguskaitseasutused) ja toiduainetööstuse ettevõtjate koostööd, eriti piiriüleste pettuste puhul; rõhutab, et tuleb parandada pettusevastaseks võitluseks vajalikke oskusi, nagu IT-vahendite pädev kasutamine ja andmete kogumine, ning eraldada toidu- ja veterinaariaametite tegevuseks piisavad vahendid; ergutab liikmesriike kaaluma kuritegevuse vastu võitlemise eriüksuste loomist ja tegutsema reageerimise asemel pigem ennetavalt, et tagada laialulatusliku jälgimisprotsessi väljatöötamine ja tõhusate meetmete võtmine toidupettuse vastases võitluses.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	5.11.2013
Lõpphääletuse tulemus	+: 30 -: 2 0: 2
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Preslav Borissov, Jorgo Chatzimarkakis, Birgit Collin-Langen, Lara Comi, Anna Maria Corazza Bildt, António Fernando Correia de Campos, Cornelis de Jong, Vicente Miguel Garcés Ramón, Evelyne Gebhardt, Thomas Händel, Małgorzata Handzlik, Malcolm Harbour, Sandra Kalniete, Edvard Kožušník, Hans-Peter Mayer, Emma McClarkin, Claudio Morganti, Phil Prendergast, Zuzana Roithová, Heide Rühle, Christel Schaldemose, Andreas Schwab, Catherine Stihler, Emilie Turunen, Barbara Weiler
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Regina Bastos, Jürgen Creutzmann, María Irigoyen Pérez, Constance Le Grip, Roberta Metsola, Pier Antonio Panzeri, Konstantinos Poupakis, Marek Siwiec, Kerstin Westphal

25.11.2013

PÕLLUMAJANDUSE JA MAAELU ARENGU KOMISJONI ARVAMUS

keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjonile

toidukriisi, toiduahelas esineva pettuse ja selle kontrollimise kohta
(2013/2091(INI))

Arvamuse koostaja: Ulrike Rodust

ETTEPANEKUD

Põllumajanduse ja maaelu arengu komisjon palub vastutaval keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. märgib, et pettusejuhtumid toiduainete tarneahelas on kõigutanud tarbijate usku toiduainete ohutusse ELis, mis toob kahju kogu toiduainete tarneahelale alates tootjast kuni tarbijani; märgib, et läbipaistvuse puudumine on otseselt seotud toiduahela pikkuse ja vahepealsete osaliste arvuga; märgib, et tarbija usaldus tuleb taastada; on arvamusel, et lühikesed (kohalikud ja piirkondlikud) tarneahelad saavad tagada suurema läbipaistvuse ning tulla pikkade ja keeruliste tarneahelate asemele, millel oli toiduga seotud pettuse kriisi tekkimisel suur osa;
2. kutsub komisjoni üles esitama vastavalt määruses 1151/2012 (kvaliteetsed tooted) sätestatud seadusandlikke ettepanekuid kohaliku turustamise ja otsemüügi märgiste kohta, et aidata kaasa nende turgude edendamisele ja aidata talunikel oma toodangule lisaväärtust anda;
3. märgib, et toiduga seotud pettus võib õõnestada nii liikmesriikide kui ka ELi tasandil tehtud märkimisväärset tööd tarneahelas tervise- ja ohutus- ning kvaliteedikontrollide tugevdamisel ja ajakohastamisel ning kahjustada Euroopa toiduainete mainet;
4. märgib, et vaja on toiduga seotud pettuse selget, õiguslikult siduvat ja kogu ELis kehtivat määratlust, et aidata kaasa tulemuslikule võitlusele pettustega toiduainete tarneahelas;
5. rõhutab, et arvestades ELi ühtse turu olemust, ületab toiduga seotud pettus paljudel juhtudel liikmesriikide piire ja muutub ohuks kõigi Euroopa kodanike tervisele;
6. juhib tähelepanu sellele, et kogu Euroopas on kindlasti vajalikud toidukontrolli ühtsed

kvaliteedistandardid, nagu on loetletud määruses nr 178/2002; juhib tähelepanu sellele, et ELi eeskirjade järgimise ja rakendamise puhul on otsustava tähtsusega liikmesriikide ametlikud kontrollid;

7. märgib, et hulgi- ja jaekaubanduse kontsentreerumine põhjustab toiduainete tarneahelas ebaausate võtete levikut;
8. kutsub liikmesriike üles kontrollima, kas karistusmäär toiduga seotud pettusejuhtumite puhul on kriminaalõiguses tõhus, proportsionaalne ja paranduslik seoses pettuse abil saadava ebaseadusliku kasuga, ja karistusi vajaduse korral karmimaks muutma, et hoida ära pettuste korraldamist;
9. märgib, et otsene tugevdatud koostöö liikmesriikide pädevate asutuste vahel olukordades, kus kahtlustatakse toiduga seotud pettust või see on leidnud kinnitust, on ülimalt oluline pettuse jälgimiseks ja uurimiseks;
10. märgib, et erakordselt oluline on nõuetekohaselt kohaldada ja jõustada kehtivaid õigusakte; teeb ettepaneku, et tarbijatele tuleks esimesel võimalusel anda teavet toodete ja tootjate kohta, kes rikuvad ELi toidualaseid õigusnorme, ning kutsub komisjoni üles koostama selles valdkonnas eeskirjad; peale selle teeb ettepaneku suurendada teabevahetust ja ressursside koondamist pädevate asutuste – kes tuleb selgelt kindlaks määrata – ning politseijõudude vahel liikmesriikide ja ELi tasandil, et uurida ja paljastada petturlikke tavasid ning suurendada tarbijate usaldust;
11. teeb ettepaneku kohustada analüüse tegevaid laboreid ja ettevõtete laboripersonali teavitama kõigist pettusejuhtumitele viitavatest või pettusega võitlemiseks asjakohaste toiduainete ja loomasööda analüüsides tulemustest koheselt pädevaid järelevalveasutusi;
12. rõhutab, et päritoluriigi kohustuslik, selge ja kõikehõlmav märgistamine on väga oluline ning võib aidata kaasa toidupettusega võitlemisel, soodustades suuremat läbipaistvust toidutarneahelas; kutsub komisjoni üles esitama tarneahelas jälgitavuse parandamise eesmärgil võimalikult kiiresti seadusandlikke ettepanekuid, muutes lihatoodete märgistamise kohustuslikuks;
13. tervitab tarbija õiguste seadusesse lisatud uues toidualases teabes sisalduvaid sätteid, milles nähakse ette kohustuslik päritolumärgistus veise-, sea-, linnu- ja lambaliha puhul; kutsub komisjoni üles esitama tarneahelas jälgitavuse parandamiseks võimalikult kiiresti seadusandlikke ettepanekuid, millega muudetakse nimetatud lihatoodete puhul kohustuslikuks sünni-, kasvatamis- ja tapmiskoha märkimine, juhul kui need kohad on erinevad; kutsub lisaks üles tegema seadusandlikke ettepanekuid kohustusliku päritolumärgistuse kohta piima ja piimatoodete, töötlemata toiduainete, koostisosana kasutatava liha, ühe koostisosaga toiduainete ja koostisosade puhul, mis moodustavad toidukaubast rohkem kui 50%;
14. rõhutab vajadust jaemüüjate jälgitavuse, kontrollimise ja nõuetekohase hoolsuse järele, et kaitsta pikki tarneahelaid ja tagada, et tarbijatest ei saaks teadmatult pettuse ohvrid;
15. nõuab seniste jälgimissüsteemide arendamist ning ELi algmääruses 178/2002 ette nähtud astmeteta jälgitavuse (hõlmab toitu ja sööta, toiduloomi ja kõiki muid aineid, mis on

mõeldud kasutamiseks toidus või söödas või mille puhul sellist kasutamist eeldatakse) järjekindlat rakendamist; nõuab, et kogu ahel oleks kõigil tootmis-, töötlemis- ja turustamisetappidel üle kogu Euroopa kontrolöride jaoks lünkadeta jälgitav ja läbipaistev, et pettusega seotud toiduained oleks võimalik kõigil tootmisetappidel kiiresti kindlaks teha.

16. nõuab seaduslikku kaitset töötajatest vihjeandjatele, kes teavitavad pädevaid asutusi toiduainetööstuse vajakajäämistest.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	25.11.2013
Lõpphääletuse tulemus	+ : 25 - : 2 0 : 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	John Stuart Agnew, José Bové, Luis Manuel Capoulas Santos, Paolo De Castro, Hynek Fajmon, Iratxe García Pérez, Julie Girling, Sergio Gutiérrez Prieto, Elisabeth Jeggle, Jarosław Kalinowski, Elisabeth Köstinger, Agnès Le Brun, Gabriel Mato Adrover, Mairead McGuinness, Marit Paulsen, Ulrike Rodust, Alfreds Rubiks, Giancarlo Scottà, Alyn Smith, Ewald Stadler, Csaba Sándor Tabajdi, Marc Tarabella
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Karin Kadenbach, Giovanni La Via, Anthea McIntyre, Maria do Céu Patrão Neves, Dimitar Stoyanov

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	27.11.2013
Lõpphääletuse tulemus	+: 58 -: 0 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Elena Oana Antonescu, Pilar Ayuso, Paolo Bartolozzi, Sandrine Bélier, Sergio Berlato, Lajos Bokros, Franco Bonanini, Biljana Borzan, Yves Cochet, Chris Davies, Esther de Lange, Bas Eickhout, Edite Estrela, Jill Evans, Elisabetta Gardini, Gerben-Jan Gerbrandy, Matthias Groote, Françoise Grossetête, Jolanta Emilia Hibner, Dan Jørgensen, Martin Kastler, Corinne Lepage, Kartika Tamara Liotard, Linda McAvan, Miroslav Ouzký, Gilles Pargneaux, Andrés Perelló Rodríguez, Pavel Poc, Frédérique Ries, Anna Rosbach, Oreste Rossi, Dagmar Roth-Behrendt, Kārlis Šadurskis, Richard Seeber, Theodoros Skylakakis, Bogusław Sonik, Dubravka Šuica, Claudiu Ciprian Tănașescu, Salvatore Tatarella, Thomas Ulmer, Glenis Willmott, Sabine Wils, Marina Yannakoudakis
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Erik Bánki, Gaston Franco, Julie Girling, Eduard-Raul Hellvig, Marusya Lyubcheva, Miroslav Mikolášik, James Nicholson, Alojz Peterle, Vittorio Prodi, Bart Staes, Marita Ulvskog, Vladimir Urutchev, Anna Záborská, Andrea Zannoni
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Spyros Danellis